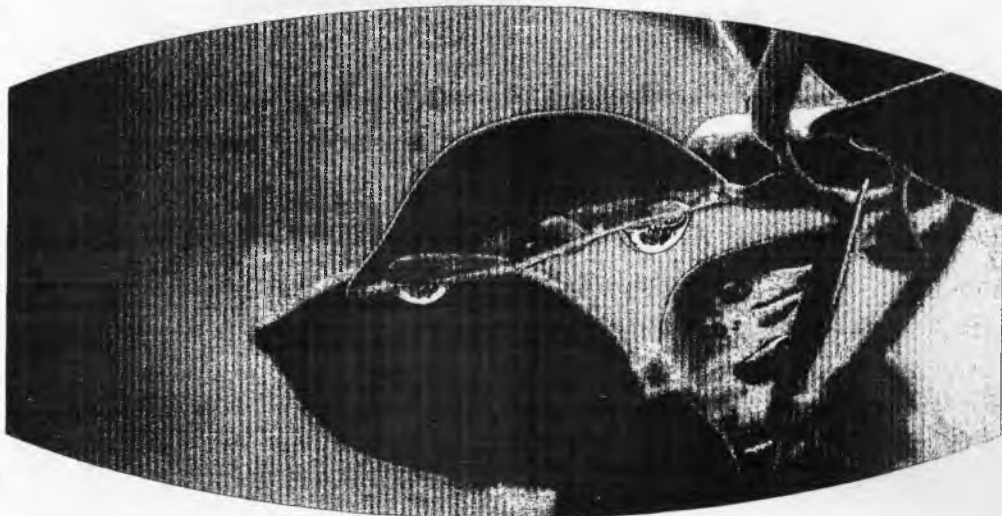

ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ,
МАРКЕТИНГ І ЛОГІСТИКА: ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ

ЧАСТИНА 1

15 - 16 квітня 2011 року

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (м. Київ, Україна)
Національна академія педагогічних наук України (м. Київ, Україна)
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим
(м. Сімферополь, Україна)
Університет Яна Длугоша у Ченстохові (м. Ченстохова, Польща)
Заклад освіти «Барановицький державний університет» (м. Барановичи, Білорусь)
Балтійська міжнародна академія (м. Рига, Латвія)
Університет Ніцца-Софія Антиполіс (м. Ніцца, Франція)
Вища школа Намюра (м. Намюр, Бельгія)
Лінк Кампус Університету Мальти (м. Рим, Мальта)
Університет Генуї (м. Генуя, Італія)
Республіканський вищий навчальний заклад
«Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта, Україна)

**«ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ І
ЛОГІСТИКА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

15 - 16 квітня 2011 року

Частина 1

Ялта

Рекомендовано вченою радою РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» від 30 березня 1 року (протокол № 9).

Тематика: менеджмент, маркетинг і логістика: теорія, практика, перспективи;
Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (м. Ялта, 15 - 16 квітня 2011 року). – Ялта, РВНЗ КГУ, 2011. – 408 с.

Редакційна колегія:

В. Галущак	– доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України;
І.Я. Пилипенко	– доктор педагогічних наук, професор;
А.А. Подсолошко	– доктор економічних наук, професор;
Р. Паріна	– доктор економічних наук, професор;
О. Рибінцев	– доктор економічних наук, професор;
О. Жевудовський	– кандидат економічних наук, професор.

Рецензенти:

- В.В. Бондар – доктор економічних наук, професор, Кримський економічний інститут КІТФУ
Л.С. Мельник – доктор економічних наук, Національний інститут виноградарства та виноробства «Аграріус»

Відповідальні за випуск:

Ю. Пономарьова, Р.С. Чесноков

Збірник містить доповіді Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Економіка, менеджмент, маркетинг і логістика: теорія, практика, перспективи» (тема: «Українська економіка на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівнях», «Свій розвиток – конкурентоздатність та інституційна економіка», «Актуальні проблеми національної кредитної системи», «Математичне моделювання економічних систем та прикладні формальні методи організації економічних систем»), яка відбулася 15-16 квітня 2011 р. на базі РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта).

© РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта), 2011

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ НА ГАЛУЗЕВОМУ, МІЖГАЛУЗЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Антонова І.С. Механізм управління інвестиційною привабливістю проектів диверсифікації економіки мономіста	10
Гавриш К.А. Особливості економічної кризи в Україні	13
Гречух Л.О. Заробітна плата як макроекономічний показник в системі соціально-економічного захисту населення	16
Дембійська Ю.О. Безробіття як економічне явище та його проблеми	20
Дерюгина О.Ю. Цілі інвестиційно-інноваційного проекту як відображення протиріч економічних інтересів суб'єктів	22
Добичина Д.В. Розвиток лісної промисловості в Україні	27
Дуляба Н.І. Стратегічні засади удосконалення економічного механізму торговельних підприємств	28
Жоган І.М. Якименко О.С. Застосування стратегічного управління в збалансованому розвитку персоналу	33
Зейтуллаєва Е.Е. Створення умов та їх результативність в валютно-курсовій стабільності України	37
Коваленко Є.Я. Методика оцінки процесу концентрації зерновиробництва сільськогосподарських підприємств	40
Котонаєва Т.А. Форми кредиту в сучасній Україні	43
Литвиненко В.О. Міжнародне співробітництво як спосіб вирішення паливно-енергетичної проблеми	47
Лук'янова О.Ю. Можливе вирішення питань управління економікою транскордонних кластерів на регіональних рівнях	49
Мартиросян Г.М. Фондовий ринок України: сучасний стан та тенденції розвитку	51
Махомет Ю.В. Інтелектуальний потенціал та інтелектуальний капітал: розмежування понять	54
Микитин Г.В. Сутність, форми та системи заробітної плати в сучасній Україні	57
Мокренцова Л.В. Інвестиційний потенціал Криму: можливі напрямки інвестування	60

Лабіт Р.В. Макроекономічні детермінанти у зовнішньоекономічній діяльності підприємств	62
Лельченко О.І. Механізм регулювання розвитку регіонів України	65
Легушко П.В. Вплив безробіття на економічну ситуацію в Україні	69
Льбіва Т.О. Іноваційна діяльність підприємств: перспективи розвитку на сучасному етапі	72
Льчук К.С. Економічні аспекти проблем розвитку малого підприємництва України в сучасних умовах	74
Львівська Я.В. Проблеми монетарної політики України	77
Луцун С.С. Інвестиційна складова економічної безпеки Волинської області	78
Львченко О.В. Природно-ресурсний потенціал туристичного бізнесу Миколаївщини: стан та перспективи розвитку	81
Хрульова А.О. Динаміка розвитку курортно-туристської індустрії АРК на сучасному етапі	84
Чемезова К.Р. Вплив монополізації ринку на сутність аграрних відносин	87
Черемховська О.О. Розвиток виробничої діяльності у сфері виноробства України на сучасному етапі	89
Чирвади Т.С. Розвиток підприємств мемів у маркетинговій діяльності на сучасному етапі	92
Яроха О.В. Основні причини інфляції на Україні	94
СТАЛІЙ РОЗВИТОК	
Ліпінська О.В. Проблеми оцінки та обліку внутрішнього гудвілу підприємства	98
Варшавська І.В. Типологія розвитку аграрного сектора економіки	102
Ворисенко М.О. Управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва на ВАТ «Укранафто» Качанівському газопереробному заводі	105
Горобець А.В. Управління результативністю діяльності ТОВ «Століт-Полтава»	110
Гук О.Ю., Капітула С.В. Застосування системи дистанційного навчання як однієї з головних передумов сталого розвитку підприємства та його персоналу	114
Донгань Л.С., Малик І.П. Корпоративна соціальна відповідальність як інструмент сталого розвитку	117

Дудукало Г.О. Ефективний механізм управління підприємством як основа сталого розвитку	121
Заїка О.С. Роль контролінгу в сучасній системі управління підприємством	124
Калініна О.В. Уточнення сутності категорії «обігові кошти»	129
Кваша О.С. Інвестиції у підготовку менеджерського персоналу сільськогосподарських підприємств як напрям удосконалення управлінської діяльності	132
Короленко Р.В., Рябова Т.О. Системи ранжування і оплати праці на підприємстві та етапи їх впровадження	136
Кравчук Л.С., Цимбал О.М. Формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах України в умовах фінансової кризи	138
Кукса О.В. Організаційна культура як фактор результативності діяльності системи управління підприємством	141
Літкевич О.О. Фінансова стійкість підприємства і шляхи її підвищення в сучасних умовах господарювання	145
Марущак О.І. Управління виробничо-збутовою діяльністю ВАТ «Охтирський пивоварний завод»	149
Панченко В.П. Соціальний розвиток персоналу в забезпеченні триєдиної концепції сталого розвитку підприємства	154
Пасічук М.О. Етапи процесу прийняття рішень в системах управління промисловими підприємствами	158
Радченко К.М. Витрати виробництва в обліковій політиці підприємства	162
Ржепішевська В.В., Хоменко О.А. Управління сучасною організацією через формування ефективних команд	166
Родченко А.О. Митне оформлення експорту. Аналіз та оцінка витрат підприємства	169
Росва О.С. Проблемні питання визначення та обліку швидкозношуваних предметів	173
Рябова Т.О. Сучасні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві та шляхи їх вирішення	175
Сидоренко А.В. Інвестиційна привабливість та розвиток економіки Ялти	177
Судук А.В. Теоретичні аспекти інвестицій в основний капітал	182

Цибуля А.В. Застосування маркетингової концепції ведення бізнесу як метод забезпечення стабільного розвитку підприємства	185
Чорнобай Т.В. Управління витратами на лісгосподарських підприємствах України: проблеми та перспективи	188
Шербак Н.О. Сучасний підхід до трактування категорії «персонал організації» та його структуризації	192
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖІТЬ ТА ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОНОМІКА	
Антошок Д.А., Антонюк К.І. Дослідження конкуренції на ринку бізнес-освіти Запорізької області	197
Гункевич М.Б. Роль туристичного потенціалу України у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки	201
Деміденко К.В. Основні тенденції та проблеми автобусобудування в Україні та шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних автовиробників	205
Іванко О.О., Пилишко А.О., Ковальов А.О. Машинобудівний комплекс України: стратегія розвитку	208
Курієв С.М. Стратегія розвитку малого бізнесу ринку металовиробничих в Україні в умовах функціонування на даному ринку вітчизняних виробників	211
Логінов В.В. Підвищення конкурентоспроможності підприємства за рахунок ефективного оцінювання якості послуг	214
Наумчик К.Г. Конкурентоспроможність туристичної галузі України на міжнародній арені та перспективи її розвитку	218
Радзівська С.О. Конкурентоспроможність економіки України: сучасний стан і шляхи підвищення	222
Резніченко Д.В. Конкурентоспроможність аграрного сектора економіки України в умовах поглиблення інтеграційних процесів	226
Рябенко Г.М. Щодо конкурентоспроможності підприємств та їх продукції	229
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ	
Аверьянова С.Ю. Формування та проблеми фінансово-кредитної системи	233
Алексеева Ю.Д. Фінансова система України	235
Бандрівська І.О. Роль кредитів МВФ в економіці України	239
Бондаренко О.С. Моделювання процесу ефективного використання маркетингової стратегії розвитку організаційно-економічної системи	242

Букреев І.О. Проблеми соціально-економічного розвитку санаторно-курортного комплексу регіону	248
Букреев І.О. Оплата за навчання при наступному працевлаштуванні й методика розрахунку	251
Букреев І.О. Формування стимулюючого фактору ефективного використання природних рекреаційних ресурсів в системі реалізації рекреаційного потенціалу	253
Галуненко І.Є. Цінова політика на підприємствах	256
Гуменна Ю.Б. Підходи щодо управління фінансовими ресурсами комерційних банків	261
Кобушко І.М. Структуризація інвестиційного ринку як характеристика розвитку національних інвестиційних процесів	265
Коваль Ю.В. Страхування фінансових ризиків у туристичній сфері в кримському регіоні	268
Колеснік А.В. Ризики в діяльності комерційних банків	273
Макарюк О.В. Економічні проблеми оцінювання боргової безпеки	276
Малишенко В.А. Використання критерію оцінки варіювання фінансових коефіцієнтів по часу при формуванні параметричних моделей фінансового аналізу підприємств санаторно-курортного комплексу Великої Ялти	279
Малишенко К.А. Роль групування по встановленому типологічному признаку як найважливішого методу підготовчого етапу створення моделей управління окремими фінансовими сферами підприємства санаторно-курортного комплексу (СКК) Великої Ялти	283
Марчишин І.М. Проблеми кредитування малого бізнесу в Україні та шляхи їх вирішення	289
Нечипорук Ю.І. Міжбанківський ринок в банківській системі України	293
Никитюк А.Б. Сучасні види ризиків комерційного банку	298
Петренко Ю.О. Особливості формування системи місцевого оподаткування в містах старопромислового регіону	302
Подлюк М.С. Етапи управління портфельним кредитним ризиком	306
Пугачевська К.С. Перспективи формування регіональних валютних зон в умовах зниження ролі долара як резервної валюти	309

1. Метод надлишкових прибутків, який використовують під час передпродажної оцінки гудвілу. Він ґрунтується на порівнянні рентабельності чистих активів підприємства з середньою рентабельністю чистих активів на фінансовому ринку або по галузі. Гудвіл в цьому випадку розглядається як активи, що відображений в обліку, але такий, що має таку саму дохідність, що й інші активи.

2. Альтернативний метод, який передбачає розрахунок величини гудвілу як різниці між вартістю підприємства з припущенням, що воно має у власності невідчутні активи та використовує їх у діяльності, та вартістю підприємства з припущенням, що воно не є власником тих самих невідчутних активів.

3. Метод вартості торговельної марки (дохідний), за яким гудвіл розраховують через дисконтування прогнозованих і пост-прогнозованих потоків прибутку, генерованих гудвілом.

4. Оцінка гудвілу за допомогою показника ділової активності, для чого до показника середньорічного обсягу продажу застосовують коефіцієнт, який визначають емпірично, виходячи з аналізу угод купівлі-продажу за однорідними підприємствами.

5. Залишковий метод, за яким оцінюють вартість придбаного гудвілу за міжнародними та національними стандартами обліку, тобто гудвіл дорівнює різниці вартості придбання і справедливої вартості придбаних чистих активів. За цим методом можна оцінити вартість інтелектуального капіталу як різницю між поточною ринковою капіталізацією та справедливою вартістю матеріальних й ідентифікованих нематеріальних активів.

Розрахунок коефіцієнта Д. Тобіна, який відображає співвідношення ринкової вартості компанії та відновлювальної вартості її активів. Високе значення цього показника передбачає, що крім активів, відображених у балансі, компанія володіє іншими невідчутними ресурсами, які дають можливість отримувати високі прибутки [1, с. 15].

Вартість гудвілу зростає у процесі відтворення інтелектуальних ресурсів, ефективного використання інтелектуального капіталу підприємства та вдалого управління підприємством. Позначаючи на роль інтелектуального потенціалу персоналу в формуванні конкурентних переваг підприємства, він не визнається в балансі як актив, що призводить до штучного заниження ринкової вартості підприємства. Це обумовлено неможливістю достовірного визначення отриманих за його допомогою майбутніх економічних вигод, привласнення їх підприємством та виокремлення знань персоналу від самих носіїв. Тобто вартість інтелектуального потенціалу, незважаючи на отримані в майбутньому, завдяки його використанню, економічні вигоди, не визнається в балансі підприємства чи не відображається в складі нематеріальних активів.

Таким чином, для української економіки актуальним залишається вирішення проблем вимірювання, оцінки та обліку реального ринкового інтелектуального капіталу в системі обліку підприємств. Бухгалтерський облік не може надати точної інформації про нематеріальні складові інтелектуального гудвілу. У зв'язку з цим існує значна різниця між бухгалтерською оцінкою вартості підприємства та її ринковою вартістю. Дослідження у сфері обліку мають бути спрямовані на визначення, вимірювання у звітності релевантних нематеріальних активів, щоб цілі бухгалтерського обліку і звітності щодо надання користувачам для прийняття управлінських рішень повної, правдивої та неупередженої інформації досягали повною мірою.

Література:

1. Божко В.П., Сінько Г.С. Кількісна оцінка ділової репутації підприємства // *Економіка. Фінанси. Право.* - 2009. - №5. - С.15-17
2. Гордянська Л. Гудвіл та відтворені інтелектуальні ресурси // *Бухгалтерський облік і аудит.* - 2009. - №5. - С.42-49
3. Грейм Д. К победе, через слияние. Как обратитъ, отраслеву консолидацию себе на пользу. Пер. с англ. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. - 252 с.
4. Денисов А.А. Корпоративная социальная ответственность и управление конкурентоспособностью бизнеса // *Информационно-аналитический журнал «Бизнес и общество».* - 2007. - №2-3 (39-40). - С.21-23
5. Дыба В. Концепції гудвілу та інтелектуальний капітал // *Бухгалтерський облік і аудит.* - 2010. - №3. - С.30-34
6. Подольна В.В. Основні аспекти формування та розвитку позитивного гудвілу підприємства // *Актуальні проблеми економіки.* - 2008. - №9 (87). - С.128-134
7. Уманців Г. Внутрішній гудвіл підприємства // *Бухгалтерський облік і аудит.* - 2006. - №9. - С.20-23

Summary. *The features of types of socio-economic systems and the factors that affect them, the necessity of conversion of domestic agricultural sector in innovative type of development.*

Анотація. *Розглянуто особливості типів розвитку соціально-економічних систем та фактори, на які впливають на них, обґрунтовано необхідність переходу вітчизняного аграрного сектору на інноваційний тип розвитку.*

Постановка проблеми. Розвиток соціально-економічних систем на всіх рівнях здійснюється під дією цілої низки факторів, одні з яких позитивно впливають на перебіг економічних процесів забезпечуючи зростання системи господарювання, вплив інших, навпаки, може уповільнити так тенденції в економіці або взагалі спричинити кризову ситуацію в ній. Тому важливим етапом у дослідженні процесу економічного розвитку діяльності підприємств та держави в цілому є вивчення взаємозв'язків між типами розвитку соціально-економічних систем та факторами, що впливають на них, з'ясування характеру цього впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним питанням розвитку соціально-економічних систем присвячено дослідження таких учених, як Ю.Бажал, А.Гальчинський, О.Гудзинський, О.Лапко, Н.Сіренко, Л.Федулова, М.Чумаченко та ін. Серед зарубіжних науковців питання інноваційного розвитку на різних рівнях виробничої інфраструктури досліджували П.Завлін, М.Кондратьєв, Б.Санто, Р.Солоу, М.Туган-Барановський, Й.Шумпетер.

Наукові доробки цих вчених широко розкривають загальні питання типів розвитку соціально-економічних систем, проте залишаються невирішені і дискусійні питання в економічній науці щодо особливостей інноваційного типу розвитку конкретних галузевих виробничих утворень і зокрема в аграрному виробництві.

Постановка завдання. Метою статті є виокремлення і аналіз факторів, які впливають на формування типу розвитку соціально-економічних систем, обґрунтування типу розвитку, що відповідає сучасним вимогам ринкового середовища.

Виклад основного матеріалу. Для характеристики трансформаційних змін в соціально-економічних системах використовуються поняття статичності та динаміки як їх станів, обумовлених впливом середовища:

- статика (від грец. *statike* - «рівновага») - це урівноважений стан організаційної системи, в якому вона знаходиться незалежно від змін (як позитивних, так і негативних), що відбуваються у зовнішньому середовищі. Всі параметри і показники, що відображають діяльність організації залишаються при цьому незмінними протягом тривалого часу. Статична організація задовольняється досягнутим і прагне до «спокійного» життя, без будь-яких змін. Відсутність змін передбачає і відсутність перспектив розвитку;
- динаміка (від грец. *dynamis* - «сила») - це розвиток організаційних систем і їх поступальний рух до нових цілей під впливом діючих на них факторів. Для організацій, які динамічно розвиваються, характерно прагнення постійно нарощувати темпи власного розвитку, освоювати нові технології, збільшувати випуск продукції, розширювати коло вирішуваних завдань, освоювати нові ринки з метою отримання додаткового прибутку.

В динаміці соціально-економічна система, в тому числі і підприємство, має дві основні тенденції існування: функціонування як підтримка життєдіяльності, збереження існуючої якості системи та розвиток як набуття нової якості в умовах середовища, що змінюється [2].

Функціонування економічної системи характеризує обов'язкову наявність предметів та засобів праці і людини, яка здійснює трудову діяльність. Воно характеризується такими умовами: засоби праці можуть змінювати предмет, людина повинна володіти засобами праці, а результат відповідати інтересам та потребам людей.

Розвиток є результатом зміни в людині, предметах та засобах праці. Критерієм цих змін виступає поява нової якості, яка закріплює стабільність та гармонійність функціонування економічної системи або створює принципово нові умови для цього. В результаті змінюються і умови функціонування. Факторами розвитку виступають: підвищення продуктивності праці, підсилення мотивації діяльності, виникнення нових технологій та ін [4].

В процесі дослідження сутності поняття розвитку соціально-економічних систем сформувався їх науковий розподіл відповідно до характеру та типу. Характер розвитку визначається його першопричинами, рушійними факторами. В свою чергу, тип розвитку, як було запропоновано С.І.Маймїнасом, не явно відстежена історична тенденція, пов'язана із відпрацюванням стійкої реакції на потреби і умови розвитку суспільства, які чітко детерміновані для кожного типу і закріплюються в процесі історичного розвитку в окремих соціальних інститутах [5].

Типи розвитку соціально-економічних систем класифікуються за наступними ознаками: інтенсивністю реформування соціально-економічних систем та переважаючими факторами розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Типи розвитку соціально-економічних систем

Ознака	Тип розвитку	Характерні особливості типу розвитку
I. Інтенсивність реформування соціально-економічних систем	Ідеальний	Зміни, які забезпечують безперервність та стійкість економічного зростання соціально-економічних систем, здійснюються по необхідності і базуються на наукових досягненнях
	Реальний	Часткове реформування соціально-економічних систем після появи перших негативних ознак її функціонування
	Радикальний	Використовується у разі, коли вичерпано ресурс розвитку діючої соціально-економічної системи і необхідна її кардинальна реформа
II. Переважаючі фактори розвитку	Екстенсивний	Забезпечується за рахунок кількісного збільшення обсягів функціонуючих факторів виробництва і практично за збереження незмінними їх попередніх техніко-технологічних параметрів
	Інтенсивний	Характеризується розширенням виробництва на основі якісного поліпшення всіх його факторів, тобто раціонального використання всього виробничого потенціалу
	Інноваційний	Перенесення акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, перехід до випуску високотехнологічної продукції, прогресивних організаційних і управлінських рішень в інноваційній діяльності

В свою чергу, екстенсивний та інтенсивний типи розвитку соціально-економічних систем формуються під впливом двох груп факторів.

1. Фактори, які впливають на кількість ресурсів: праці, землі, капіталу, підприємницьких здібностей. До факторів екстенсивного типу економічного росту також відносяться: використання більшої кількості робочої сили; створення нових підприємств; використання більшої кількості обладнання; залучення в господарський оборот додаткових земель; відкриття нових родовищ і збільшення видобутку корисних копалин; зовнішня торгівля, що дозволяє збільшити кількість ресурсів. Однак при цьому кваліфікація робітників і продуктивність їх праці, якість устаткування і технологія не міняється. Тому віддача продукції та доходу на одиницю праці і капіталу залишається незмінною.

2. Фактори, які впливають на якість ресурсів. Факторами інтенсивного типу економічного розвитку є: зростання рівня кваліфікації та професійної підготовки робочої сили; використання більш досконалого обладнання; найбільш передових технологій (в першу чергу, ресурсозберігаючих); наукової організації праці; найбільш ефективних методів державного регулювання економіки.

За період із 1960 р. по 2007 р. чисельність населення, зайнятого в сільському господарстві, зменшилася із 32,7 до 5,3 %, при цьому частка сільського господарства у ВВП за останні сім років зменшилася майже в два рази і не перевищує 7 відсотків. На нашу думку, в такому аспекті слід враховувати і площу сільськогосподарських угідь, яка приходить на одного жителя, та можливості організації інших видів виробництва. В розрахунку на одного жителя України приходить 0,89 га

сільськогосподарських угідь, тоді як в Німеччині, Франції, США та в цілому по країнах ЄС – відповідно 0,21; 0,46; 0,56 та 0,35га. Але в більшості досліджуваних країн сільське господарство переорієнтоване на інноваційно-інтенсивні методи виробництва, про що свідчить завантаженість на 1 працівника в сільському господарстві в Німеччині – 6 га, США та країнах ЄС – близько 28 га. В Україні ж цей показник перевищує 37 га і вказує на відсутність раціональності та ефективності у використанні природних ресурсів [5].

Теоретично і практично доведено, що на сучасному етапі основними факторами розвитку соціально-економічних систем є інноваційні. Як вважає Н.П.Гончарова, інноваційний тип розвитку господарської системи характеризується: новаторськими цілями, інноваційними результатами виробничої діяльності в тактичному і стратегічному аспекті; інноваційними засобами досягнення цілей (факторами-інноваціями у вигляді новітньої техніки і технології, нової організації та мотивації праці й виробництва); можливостями відтворення інноваційної спрямованості на збалансованій основі, що дає можливість господарській системі отримати всі організаційно-управлінські умови для інноваційного розвитку [1].

Під інноваційним слід вважати такий тип розвитку, який ґрунтується безпосередньо на отриманні нових наукових результатів та їх технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи при цьому приріст ВВП в основному за рахунок реалізації наукоємних товарів і послуг. Характерними рисами такого типу розвитку є:

- наявність державної політики і законодавства, спрямованих на стимулювання інноваційних процесів;
- безумовна пріоритетна державна підтримка науки й освіти;
- превалювання інтелектуального характеру праці над індустріальним (за чисельністю зайнятих працівників);
- інтегровані технології та високовартісна робоча сила [3].

Інноваційна діяльність аграрного сектора України в період реформування економіки та загальносвітової кризи зазнала негативних змін, які обумовлені впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. До числа зовнішніх факторів слід віднести:

- економічні (системна криза в державі, інфляція, високі ставки оподаткування, розрив економічних зв'язків, відсутність державного фінансування);
- політичні (нестабільність, несвочасність у проведенні реформ і прийнятті відповідних нормативних актів);
- юридичні (недосконалість законодавчої бази, відсутність необхідних і дієвих правових і нормативних актів стосовно регулювання інноваційної діяльності);
- науково-технічні (недосконалість науково-технічної політики держави, недостатність досвіду з питання купівлі-продажу ліцензій, несприятливий інноваційно-інвестиційний клімат, відсутність ефективної системи заохочення вітчизняного науковця та винахідника);
- соціальні (низький рівень життя, тенденція до зниження чисельності населення, відтік кадрів, старіння нації, зниження рівня кваліфікації через еміграцію фахівців до інших країн та перехід до більш перспективних сфер, що надають можливість вищого заробітку).

До внутрішніх факторів, які негативно впливають на інноваційну діяльність в аграрному секторі, слід віднести: скорочення показників вибуття з виробництва застарілих видів техніки, введення в дію механізованих та автоматизованих ліній, недостатній обсяг проведених маркетингових досліджень, відсутність належного заохочення винахідника і раціоналізатора, низький рівень інноваційної культури тощо [6].

Висновок. Таким чином, досвід інших країн доводять необхідність і подальшу ефективність зміни типу розвитку вітчизняного аграрного сектора на інноваційний, що зумовлено вичерпаністю природних ресурсів, які вже не здатні забезпечувати належний рівень його конкурентоспроможності. Поряд з тим існує низка проблем як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, які гальмують інноваційні процеси в Україні. А тому першочергові заходи по реалізації інноваційного типу розвитку економіки України, і аграрного сектора зокрема повинні бути направлені на створення інфраструктурного, фінансово-інвестиційного, податкового середовища, здатного стимулювати товаровиробників до системного оновлення на інноваційній основі.

Література:

1. Білоцерківець В.В. Стратегічні інститути інноваційного розвитку та механізми їх фінансування [електронний ресурс] / В.В. Білоцерківець та ін. Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. Випуск 103-4. - Режим доступу: http://library.dgtu.donetsk.ua/fem/vipl/03-4/103-4_07.pdf.
2. Лисиленко В.О. Антикризове управління підприємством : [навч. посібник] / В.О.Василенко. - Київ: ЦУП, 2003.
3. Лаврук В.В. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком аграрної галузі / В.В.Лаврук // Економічний простір. - 2008. - № 17. - С. 64-70.
4. Сіренко Н.М. Організаційно-економічний механізм антикризового розвитку гірськогосподарських підприємств регіону: дис. ... кандидата економічних наук : 08.06.01 / Сіренко Івгалия Миколаївна. - К., 2005. - 205с.
5. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : [монографія] / Н.М.Сіренко. - Миколаїв, 2010. - 416с.
6. Терещенко І.І. Інноваційна політика держави як фактор розвитку людини [електронний ресурс] / І.І.Терещенко - Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/vkpi/Soc/2010_1/Tereschenko.pdf

УДК 334.656

УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВИРОБНИЦТВА НА ВАТ «УКРАНАФТА» КАЧАНІВСЬКОМУ ГАЗОПЕРЕРОБНОМУ ЗАВОДІ

Борисенко М.О., студентка IV курсу
спеціальності «Менеджмент організації»
Науковий керівник: к.е.н. Болдырева Л.М.

Полтавський національний технічний університет ім. Ю.Кондратюка

Summary. In the article the value of logistical support of production is reflected for an enterprise, investmental financially economic activity of VAT «Ukrnafta» of Kachanivskogo GPZ. The measures of optimization of existent control system by logistical support of production are offered.

Анотація. У статті висвітлено значення матеріально-технічного забезпечення виробництва для підприємства, досліджено фінансово-господарську діяльність ВАТ «Укрнафта» Качанівського ГПЗ. Запропоновано заходи оптимізації існуючої системи управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва.

Постановка проблеми. Виробниче підприємство створює свою продукцію завдяки використанню різноманітних матеріально-технічних ресурсів, до складу яких входять сировина, матеріали, комплектуючі вироби, покупне технологічне обладнання та технологічна оснастка, обчислювальна техніка та інше обладнання, паливо, енергія, вода. Для цього організується своєчасне, комплексне і з мінімальними витратами матеріально-технічне забезпечення, яке включає: визначення потреби в матеріально-технічних ресурсах, пошук і купівлю ресурсів, організацію доставки, зберігання й видачу окремим споживачам на підприємстві. Виконує цю роботу відділ матеріально-технічного постачання [1].

Матеріально-технічне забезпечення як одна з галузей сфери товарного обігу відіграє значну роль у підвищенні ефективності. Роль матеріально-технічного забезпечення з розширенням масштабів виробництва безперервно зростає. Таким чином, пошук шляхів найбільш ефективного матеріально-технічного забезпечення виробництва є обов'язковою умовою ефективного функціонування виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Задачі управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства і моделювання процесів управління розвитком виробничо-економічних систем досліджувалися такими вітчизняними і зарубіжними вченими, як Р. Акофф, І. Ансофф, Б.О. Анікін, О.М. Гаджинський, М.О. Кизим та ін. У роботах цих авторів пропонується вирішення задач управління МТЗ налагодженого виробничого процесу, досліджуються методи моделювання розвитку підприємства в умовах невизначеності на концептуальному рівні [2].

Мета дослідження - вивчення ролі матеріально-технічного забезпечення виробництва, виявлення недоліків в системі управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва на ВАТ «Укрнафта» Качанівському ГПЗ.

Основні результати діяльності. Качанівський газопереробний завод є структурною одиницею ВАТ «Укрнафта». Управління підприємством характеризується високим ступенем централізації у прийнятті рішень. Це стосується і операційного менеджменту.

У ході проведеного фінансового аналізу досліджуваного підприємства за 2007-2009 роки були розраховані та проаналізовані техніко-економічні показники діяльності ВАТ «Укрнафта» Качанівського ГПЗ. Таким чином, проведений аналіз свідчить, що середня вартість сукупного капіталу протягом зростає на 25199 тис. грн. в період з 2007-2009 рр. та 32457,25 тис. грн. у 2008-2009 рр., що складає 9,96% та 11,67% відповідно.

Ресурси підприємства є нестабільними. У період з 2007 по 2008 рік спостерігається збільшення їх середньої вартості на 72170,7 тис. грн. (33,66%), тоді як у 2008-2009 роках відбувається зменшення середньої вартості на -24594,3 тис. грн. (8,58%).

Оборотні активи протягом досліджуваного періоду зростає. Так, у 2008 р. порівняно з 2007 р. вартість оборотних активів збільшилась на 2826 тис. грн. або 6,3 %, але більш стрімке зростання відбулося в 2009 р порівняно з 2008 р. - на 14626,3 тис. грн. або 30,5 %. Нестабільна й динаміка запасів, зокрема спостерігається їх значне коливання. Так, запаси на кінець 2008 р. порівняно з 2007 р. збільшилися на 13330 тис.грн. (46,58%), а на кінець 2009 р. порівняно з 2008 р. зменшилися на 877,5 тис. грн. (2,09%).

Як позитивне варто відмітити, що на ВАТ «Укрнафта» Качанівський ГПЗ чистий дохід від реалізації продукції на протязі досліджуваного періоду зріс. Так у 2008 р. порівняно з 2007 р. він збільшився на 14511 тис. грн. (56,69%), а у 2009 р. порівняно з 2008 р. спостерігається менш стрімке його зростання на 6724 тис. грн. (16,77%).

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються високим злетом показників, що свідчить про рентабельність підприємства в цілому. Так, прибуток від операційної діяльності протягом 2007-2009 рр. збільшився на 6134 тис.грн. (40,48%), у 2009 році спостерігається менш стрімке його підвищення - на 4966,4 тис.грн. (64,9%). А чистий прибуток підприємства збільшився протягом 2007-2008 років на 2181 тис. грн. (207,71%), у 2009 він зріс на 7343,7 тис. грн. (227,29%).

Зміни фондовіддачі характеризуються як нестабільні. У 2008-2009 рр. вона знизилась на 0,159 грн./грн. (-23,26%) та підвищилась у 2009 рр. на 0,120 грн./грн. (22,89). Фондомісткість за 2007-2008 рр. підвищилась на 0,442 (30,3%) та за 2008-2009 рр. зменшилась на 0,354 грн./грн. (18,63%).

Показники рентабельності підприємства загалом мають позитивну динаміку. Існує тенденція стрімкого росту рентабельності сукупного капіталу та рентабельності власного капіталу в період з 2007-2008 р., зокрема у 2 рази і 9 раз відповідно).

Показники ефективності використання матеріальних затрат ВАТ «Укрнафта» Качанівський ГПЗ за 2007-2009 рр. представлено в таблиці 1 і таблиці 2.

Таким чином, було виявлено, що ВАТ «Укрнафта» Качанівський ГПЗ перебуває в доброму фінансовому стані. Досліджуване підприємство забезпечує стійкі темпи зростання основних показників господарської діяльності, проте для підтримання платоспроможності та покращення конкурентних позицій на ринку слід застосувати наступні засоби, серед яких:

- збільшення обсягів грошових коштів за рахунок зменшення залишків непотрібних і надмірних виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей через їх реалізацію або обмеження придбання;
- скорочення понаднормативних залишків незавершеного виробництва і готової продукції на складі шляхом прискорення виконання замовлень покупців, вдосконалення оперативного планування виробництва й відвантаження продукції;
- перегляд та удосконалення схеми формування прибутку підприємства, особливо складу адміністративних, інших операційних витрат та витрат на збут, оскільки через їх надмірні розміри результатом операційної діяльності може стати збиток.

Ефективність організації матеріально-технічного забезпечення значною мірою залежить від того, яким чином режим забезпечення підприємства узгоджений із режимом виробничого споживання матеріальних ресурсів, наскільки асортимент, якість і технологічна готовність продукції, що постачається, відповідає вимогам виробництва.

Для розрахунку впливу часткових показників на матеріаломісткість застосуємо метод лінійних підстановок і використаємо наступні факторні моделі:

1) $MM = M3 / Q;$

2) $MM = (C + П + E+) / Q;$

3) $MM = MMc + MMп + MMe + MMi;$

управляти, оскільки велика кількість категорій дозволяє провести чіткі розмежування між різними рінними відповідальності.

Головна проблема вузько диференційованих структур полягає в великій кількості категорій. В речування: співорітники постійно вимагають підвищення заробітної плати, а це приведе до зміцнення категорій та до неуправданих підвищень.

Кількість категорій в широко диференційованих структурах коливається від шести до дев'яти. Категорії і діапазони заробітної плати визначаються так само, як і у вузько диференційованих структурах, але тут збільшується ширина категорій. А це означає, що організації інколи вводять механізми контролю зростання усередині категорій, тому персонал не завжди досягає максимально можливого рівня оплати.

У широкосмугових структурах категорії стислі і утворюють чотири або п'ять смуг. Велика увага приділялася ринковим ставкам, які керують ставками посад усередині смуг. Зростання в смугах залежало від кваліфікації і прийняття важливих посадових обов'язків та рішень.

Сімейства кар'єр складаються з посад, розподілених за видами діяльності та функціями, наприклад, маркетинг, операційна діяльність, фінанси, інформаційні технології, управління персоналом та інші. У такій структурі визначені різні сімейства кар'єр, в кожному сімействі встановлені послідовні рівні на основі різних видів діяльності, а також знань і кваліфікації, необхідних для ефективного виконання роботи. Діапазони оплати на відповідних рівнях в різних сімействах однакові. Система ранжування і оплати є загальною для всіх сімейств кар'єр.

Структури сімейств посад можуть допомагати компаніям заснувати гнучкі ставки оплати для різних професій, щоб відобразити відмінності в ринкових ставках і забезпечити конкурентоздатну оплату, залучаючи персонал необхідної кваліфікації. Вони забезпечують кар'єрне зростання усередині сімейств та між сімействами.

Структури ранжування і оплати повинні:

- відповідати культурі, особливостям і потребам організації і її співорітників;
- полегшити управління співвідношеннями в заробітній платі і досягнення рівної оплати, справедливості, постійності;
- надавати винагороди за результати діяльності, підвищення кваліфікації і компетентності;
- показувати можливості здобуття винагород і професійного зростання;
- давати організації право здійснювати контроль над впровадженням політики заробітної плати.

Якщо структура оплати потребує реорганізації, то найкращим рішенням в даній ситуації буде швидке її впровадження.

Впровадження структури ранжування і оплати ставить перед менеджерами досить серйозне завдання, яке можна спростити, якщо співорітники отримають право брати участь в її рішенні. Але потрібно проінформувати про цілі і характеристики структури і про те, як вона торкнеться кожного співорітника. Якщо структура слідує за програмою оцінки посад, необхідно управляти рішеннями персоналом. Політика збереження заробітної плати має бути розглянута і погоджена до впровадження структури.

Існують етапи впровадження структури ранжування і оплати.

1. Прийняти на стадії планування рішення, що стосується загальної стратегії.
2. Створити модель переходу до нової структури і розробити політику управління переходом.
3. Розробити детальні функціональні обов'язки і керівні принципи для структури, включаючи процедури класифікації посад.
4. Обговорити введення нової схеми з персоналом, який повинен брати участь впродовж всього процесу.
5. Випустити і розповсюдити інформаційні повідомлення про структуру - як вона працює, хто буде брати участь в управлінні нею, як це відобразиться на співорітниках.
6. Розробити і провести семінари для менеджерів і всього персоналу.
7. Провести експериментальне заняття по впровадженню нового методу в різних частинах організації та перевірити можливість його використання і надійність.
8. Повне впровадження і введення програми в дію. На цьому етапі кожному співорітникові надається інформація про те, як вплине на них нова структура, а також, що у них є право звернутися з проханням переглянути їхню категорію, якщо вони не будуть задоволені.

Висновки. Виробнича діяльність будь-якого підприємства відбувається в умовах невизначеності. Ця невизначеність пов'язана з недостовірністю інформації, на підставі якої

фінансовий менеджер приймає рішення. Системи ранжування і оплати вимагають чіткого дотримання етапів та правил впровадження, відповідності вимогам та потребам організації і співробітників, що в результаті дасть змогу спостерігати ефективне підвищення діяльності підприємства.

Література:

1. Амстронг М., Стівенс Т. Оплата праці: Практичний посібник з побудови оптимальної системи оплати праці та винагороди персоналу/ Пер. з англ. За наук. ред. Т.В. Герасимової. - Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2007. - 512с.

УДК: 631.11:330.143:338.124.4

ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Кравчук Л.С., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Цимбал О.М., магістр 5 курсу
факультету менеджменту
Миколаївський державний аграрний університет

Summary. *The reasons of occurrence of financial crisis and its course in Ukraine are considered. Influence of financial crisis on formation is calculated have arrived in the agricultural enterprises. The basic directions of development of an agricultural production in the conditions of crisis are specified.*

Анотація. Розглянуто причини виникнення фінансової кризи у світі та особливості її перебігу в Україні. Визначено вплив фінансової кризи на формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Вказано основні напрямки покращення ефективності сільськогосподарського виробництва в умовах існуючої фінансової кризи.

Постановка проблеми. Прибутки сільськогосподарських підприємств справляють значний вплив на економічний потенціал країни, забезпечуючи продовольчу безпеку країни, формуючи 15-17% ВВП та близько 60% фонду споживання населення. Аграрний сектор є одним з бюджетоформуючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 9-10%, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту [1, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями прибутковості агропромислових підприємств у своїх дослідженнях займалися Уманців Ю.М., Бакум В.В., Колотуха С.М., Борейко І.П., Мельник Ю.Ф., Кваша С.М. та інші. Уманців Ю. М. досліджує основні причини виникнення фінансової кризи та її вплив на економіку України. Колотуха С. М. та Борейко І. П. головним джерелом формування прибутків агропромислових підприємств України вважають інвестиційну діяльність та акцентують увагу на кредитуванні сільськогосподарських підприємств. Зазначені проблеми потребують подальшого вивчення.

Мета. Дослідження особливостей процесу формування прибутку сільськогосподарських підприємств України в умовах світової фінансової кризи.

Основний зміст. Ще у серпні 2008 року здавалося, що Україна зможе пережити світову фінансову кризу без великих втрат. Проте вже з вересня з України іноземними інвесторами були виведені критичні для банківської системи фінансові ресурси, що у поєднанні з масовим зняттям резидентами депозитних коштів довело фінансово-валютний ринок до панічного стану. В Україні почалося стрімке падіння реального ВВП. У жовтні 2008 року Державний комітет статистики зафіксував зниження ВВП на 2,1% до відповідного місяця минулого року. З'явилися дисбалансні пропорції між економічними показниками галузей, у тому числі в агропромисловому комплексі України [1, с. 4].

Нами було досліджено показники діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні за період 1999-2009 років. Аналізуючи рівень рентабельності (збитковості) виробництва основних видів продукції у сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області можна сказати, що рівень рентабельності зернових найвищим був у 2003 році і становив 38,1%, та в 2008 році - 21,6%. Рівень рентабельності цукрового буряку найвищим був у 2006 році і становив 40,6%, після чого його рівень різко знизився. Рівень рентабельності соняшнику з 2002 по 2009 роки зростав лише у 2006 та 2008 роках і був відносно низьким. Рівень рентабельності картоплі, овочів та винограду до 2005 року були

дуже низькими, а з 2006 року почав стрімке зростати. Рівень рентабельності продукції тваринного походження з 2002 по 2009 рік був на дуже низькому рівні - збитковим. Прибутковим було лише виробництво яєць, і рівень рентабельності цієї продукції протягом 2002 - 2009 років зростає.

На рисунку 1 видно, що реалізація сільськогосподарської продукції була прибутковою, лише в 2000 році спостерігався збиток. В основному рівень прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції по Україні був значно вищим, у порівнянні з даними Миколаївської області.

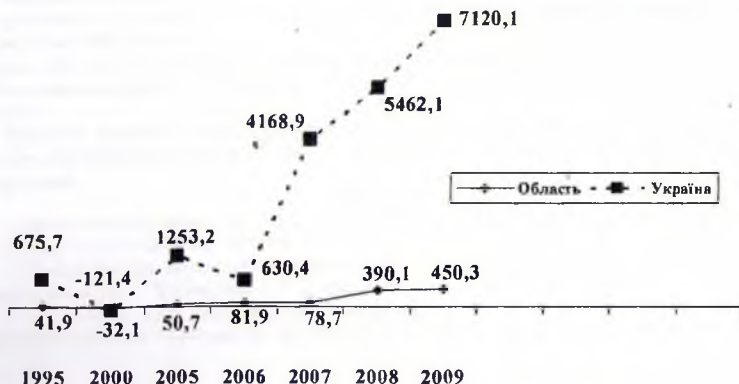

Рис. 1. Прибуток, збиток (-) від реалізації продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області

Цікавим буде порівняння рівня ефективності здійснення виробничої діяльності підприємствами Миколаївської області та Жовтневого району з показниками окремого досліджуваного господарства.

Проведені розрахунки свідчать про те, що на рівні Миколаївської області сільське господарство регіону стає прибутковіше щороку, причому як тваринництво, так і рослинництво. Але на рівні Жовтневого району та досліджуваного господарства як сільське господарство в цілому, так і його галузі є збитковими.

Таблиця 1

Динаміка прибутковості сільськогосподарських підприємств, тис. грн

Показники	Підприємства Миколаївської області			Підприємства Жовтневого району			ТОВ «Агро-Капітал-Інвест»		
	роки			роки			роки		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Прибуток (збиток) від реалізації продукції сільського господарства	78665	390066	450312	-6965	-282,0	17284	-343,6	-444,2	-534,3
у т.ч. продукції рослинництва	134735	379168	431052	-2966	454	19990	-234,0	-590,2	-473,5
продукції тваринництва	-56070	10898	19260	-3999	-736	-2705	-101,4	-7,9	-15,5

Для підвищення зазначених показників в умовах фінансової кризи важливо визначити складові формування прибутків сільськогосподарських підприємств, серед яких важливе значення мають такі фактори:

- 1) фінансове забезпечення аграрного ринку і розвитку агропромислового виробництва;

- 2) матеріально-технічне забезпечення і формування повноцінного ринку інновацій в АПК;
- 3) державна підтримка сільськогосподарських підприємств;
- 4) формування і ефективне використання кадрово-управлінського потенціалу галузі та ін.

Актуальною для України є комплексна проблема ціноутворення на сільськогосподарську продукцію та фінансове забезпечення регулювання і розвитку агропромислового виробництва. Кредитна активність банківської системи у 2009 році суттєво йшла на спад, і якщо масштаби цього падіння не зменшаться, сільське господарство дуже серйозно зіткнеться з проблемою фінансового виснаження [2, с. 90].

Інвестори неохоче вкладають кошти в розвиток інфраструктури АПК так як сільськогосподарське виробництво - дуже ризикована сфера діяльності. Міністр аграрної політики України Мельник Ю.Ф. та директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» Саблук П.Т. у своїх дослідженнях стверджують, що грошові вкладення в інфраструктуру сільськогосподарського виробництва України від європейських інвесторів малоймовірні. Такі інвестиції, на їхню думку, будуть короткостроковими і розрахованими на виробництво вузькоспеціалізованої, а не готової продукції. Тому, розглядаючи інвестиції як засіб підвищення ефективності підприємницької діяльності в сільськогосподарському виробництві головну увагу слід зосередити на внутрішніх інвесторах, яким крім економічного інтересу має бути властивий державницький підхід до проблем [3, с. 15].

Не менш проблемним у сільськогосподарському виробництві є і те, що сьогодні обсяги виробництва технічних засобів для села зменшилися у 8-10 разів. Для відтворення технічної бази аграрного виробництва до рівня технологічної потреби необхідно інвестувати (за 10-12 років) понад 300 млрд грн, що в нинішніх умовах сільськогосподарським виробникам не під силу. До того ж шкоди інноваційному відновленню матеріально-технічної бази аграрного сектору завдає девальвація, що здорожчує імпорту і призводить до подорожчання продукції сільського господарства [1, с. 8].

Гострим питанням залишається зменшення у 2009 році обсягів прямої державної підтримки АПК України. Законом України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» здійснювалися видатки в обсязі 8,8 млрд грн, або порівняно з 2008 роком менше на 7,5 млрд гривень. На підтримку розвитку сільськогосподарських підприємств АПК передбачено видатки за рахунок загального та спеціального фонду держбюджету в обсязі 3,8 млрд грн, що в 2,6 раза менше, ніж в попередньому році. З Держбюджету було виключено видатки за 8 бюджетними програмами на загальну суму 380,6 млн гривень. Уряд не виділив кошти на відновлення і підвищення родючості земель, підтримку підприємств, які знаходяться в особливо складних кліматичних умовах і т.д. Все це в умовах фінансової кризи і за відсутності інших джерел фінансування ставить під загрозу існування галузі і продовольчу безпеку країни [4].

Збільшення обсягів сільськогосподарської продукції для забезпечення продовольчої безпеки держави та підвищення прибутковості й конкурентоспроможності галузі можна досягнути шляхом ефективнішого використання економічного потенціалу агрокосистем, генофонду сільськогосподарських рослин і тварин, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Україна вже пращє у такому напрямку. На основі законів України «Про державну підтримку сільського господарства України» та «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» у вересні 2007 року Кабінетом Міністрів України затверджено Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів» та Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання негативним наслідкам впливу світової фінансової кризи на розвиток агропромислового комплексу», які передбачають ряд заходів з покращення економічної ситуації в сільськогосподарських підприємствах.

Частину з перелічених проблем Україна в силі подолати при виконанні затвердженої урядом Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року. Більша ж частина проблем аграрного сектору економіки має стати предметом широкого загального обговорення з тим, щоб за його результатами сформувати в суспільстві стратегічне бачення шляхів майбутнього інноваційного розвитку галузі в інтересах як суспільства в цілому, так і особливо сільського населення.

Висновки. Проаналізувавши особливості формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах за умов сучасної фінансової кризи можемо зробити певні висновки.

1. В умовах глобальної фінансової кризи економіка України характеризується споживацько-борговою моделлю розвитку.

2. На сучасному етапі сільськогосподарське виробництво потерпає від неефективного використання економічного потенціалу агроєкосистем, недостатнього рівня забезпеченості матеріальними, фінансовими і трудовими ресурсами, зниження конкурентоспроможності та рентабельності агропромислового виробництва.

3. Для покращення ситуації в сільськогосподарських підприємствах та нарощування їх прибутків держава має спрямовувати АПК на інноваційний шлях розвитку.

Для цього необхідно:

- стимулювати виробництво у сільському господарстві через відповідні програми бюджетної підтримки товаровиробника;
- технічно забезпечити і сформувати повноцінний ринок інновацій в АПК;
- стабілізувати монетарну політику НБУ через формування курсу національної валюти, кредитних ставок та ін.

Наведені заходи в умовах спаду активності банківської системи і суттєвого зменшення кредитного портфеля для сільського господарства мають в цілому сприяти економічному ефекту розвитку галузі.

Література:

1. Вплив світової фінансової кризи на розвиток аграрного сектору вітчизняної економіки / Кваша С. М. // Економіка АПК.- 2009.- №5.- с.3-9.
2. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності / Колотуха С. М., Борецько І. П. // Економіка АПК.-2009.- №1.-с.89-96.
3. Агропромислове виробництво України: уроки 2008 року і шляхи забезпечення інноваційного розвитку / Мельник Ю. Ф., Саблук П. Т. // Економіка АПК.- 2009.- №1.-с.3-15.

УДК: 331.103.22

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Кукса О. В., магістрант

Науковий керівник: к. е. н. Болдирева Л. М.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Summary. The question of organizational conduct is considered, in particular, to her meaningfulness in composition an organizational culture and copulas with efficiency of organization of administrative process. Substantive provisions are reflected in relation to the rational forming of organizational culture on an enterprise, and also it influence on effectiveness of control system.

Анотація. Розглянуто питання організаційної поведінки, зокрема, її значимості у складі організаційної культури та зв'язок із ефективністю організації управлінського процесу. Висвітлено основні положення щодо раціонального формування організаційної культури на підприємстві, а також її вплив на результативність системи управління.

Постановка проблеми. В умовах модернізації сучасних управлінських процесів під впливом системних ринкових перетворень особливу актуальність набуває проблема організаційної культури в управлінні підприємством.

Однією з центральних проблем при впровадженні змін є впорядкування відносин між людьми, що включені у різні ланки системи управління. Все більше формування організаційної культури визнається як одна з найбільш важливих сфер життєдіяльності організації, здатною підвищити ефективність і результативність її функціонування. При цьому саме поняття "організаційна культура" розглядається у достатньо широкому діапазоні: від економіко-статистичного до філософсько-психологічного [1].

Управлінська практика свідчить про наявність серйозного стратегічного повороту управлінських підходів у напрямі посилення уваги до людської, насамперед професійно-культурної складової діяльності сучасних організацій. При цьому найбільш важливим аспектом аналізу стає представлення про цілісність організаційно-управлінського контексту функціонування і розвитку організації.

Аналіз останніх досліджень. Концепція організаційної (корпоративної) культури почала більш широко розглядатися наприкінці 70-х початку 80-х рр. ХХ ст. і була представлена у працях А.Петтігрю "Вивчаючи організаційну культуру", У.Оучі "Теорія Z (методи організації виробництва).

Японський і американський підходи)", Р.Паскаля і А.Атоса "Мистецтво японського менеджменту" Т.Діал та А.Кенеді "Корпоративна культура", Т.Пітерса і Р.Уотрмана "У пошуках ефективного управління". Слід зазначити, що в монографії Ю.І.Палеха "Ключі успіху або організаційна та управлінська культури" вперше введено методологічні основи культури управлінської діяльності як системи знань керівника та наводяться типології національних культур, їх порівняння" [3].

Вихідний поштовх для аналізу організаційної культури надали роботи таких зарубіжних вчених як Е. Гоффман, Г. Мінцберг, Р.Рютгінгер, Е. Шейн, Г. Трайс, Дж. Бейер, Е. Дж. Долан, М. Кастельс, Р. Лінтон. Серед вітчизняних авторів, у роботах яких вивчаються окремі аспекти організаційної культури, слід виділити таких фахівців як В. В. Александров, С. І. Архирєєв, О. С. Ахієзер, Ю. В. Васильчук, О. С. Віханський, Г. Н. Колесников, І. Й. Малий, О. І. Наумов, Ю. І. Палех, С. М. Панчишин, С.Е. Пивоваров, В.В. Томілов, Е.А. Уткін.

Ціль статті. Ціль статті полягає у розкритті необхідності сильної організаційної культури у системі управління підприємством: її взаємозв'язок із результативністю діяльності системи управління підприємством.

Основний зміст. Керівник будь-якої організації, незалежно від форми власності, крім удосконалення виробництва вирішує одну й ту ж проблему: як налагодити систему управління, щоб забезпечити співробітництво працівників і уникнути можливих конфронтацій в організаційному середовищі. Ефективність роботи працівників організації визначається не стільки підвищенням їх заробітної плати, скільки налагодженням відносин між працівниками і менеджерами, підвищенням задоволеності людей своєю працею і стосунками в робочій групі.

Організаційна поведінка – це поведінка працівників, об'єднаних у визначені управлінські процеси, що мають свої цикли, ритми, темпи, структуру відносин, організаційні рамки і культуру. Зазначені процеси, з одного боку, направляються зусиллями керівників усіх рангів, залежать від їх культури управління, а з іншої – реалізуються в поведінці безпосередніх працівників організації [2].

Організаційна поведінка формується на перетині двох основних організаційних сил: субординаційних (підпорядкування працівників «зверху донизу») і координаційних (узгодження інтересів підрозділів). Оптиміальне співвідношення таких сил в часі та просторі і визначають організаційну систему управління, організаційну культуру.

У цьому контексті існує такий тип організаційної культури, як «спільний дім», який базується на тому принципі, що головна цінність – це люди, особливо професіонали. Показником такої культури є типові вирази – «мене цінують та поважають», «навколо цікаві люди», «сприятливе, творче оточення», «хороший колектив», «з нашим керівництвом добре працювати», «взаєморозуміння та взаємоповага». У такому середовищі співробітники, звичайно, готові ділитися радощі і невдачі разом з керівництвом. Вони можуть піти до конкурентів на більшу зарплату, проте не підуть, оскільки їм цікаво працювати [1].

Основне протиріччя організаційної поведінки проявляється, коли працівники переживають почуття відстороненості від організації, де працюють. За таких обставин вони, компенсуючи свою невдоволеність, переорієнтуються на особисту вигоду і діють за виразом «працюю, щоб був стаж роботи», «накопичу грошей та й звільнюсь», «своє відробив і пішов». Організаційна культура в такому середовищі будується на принципі «гроші вирішують все», а подібна ситуація мало-коли дає позитивний результат.

Ступінь ідентифікації працівників організації залежить від культури управління її керівника, наскільки він стимулює розкриття здібностей своїх підлеглих, а тому і їх самовіддачу. Людина може працювати з почуттям обов'язку і з почуттям задоволеності своєю справою. Якщо людина працює захоплено, а керівництво на це не реагує, то в неї виникає почуття невизнання власного «Я». Виникає парадокс, коли працівник, виконуючи справу, яку любить, усе більше відсторонюється від організації, роздвоюється його соціальний статус [2].

Якщо керівник не вміє користуватися колективними цінностями для виконання своїх професійних обов'язків – він безкультурний як управлінець, і мова тут вже йде про відсутність професійної культури. Саме знання правил існуючої організаційної поведінки в цілях ефективного управління є показником культури управління.

Вплив культури організації на прийняття рішення її керівником здійснюється через вірування і цінності, що поділяються робітниками і формують у колективі набір базових припущень і переваг. Організаційна культура може сприяти зведенню до мінімуму розбіжностей, які у свою чергу приводять до того, що процес управління стає більш ефективним, а загальний рівень життєдіяльності підприємства більш результативним.

2. The Global Competitiveness Report 2010-2011. Klaus Schwab, World Economic Forum. – Geneva, Switzerland, 2010. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.world_economic_forum/.
3. Платіжний баланс і зовнішній борг України. III квартал 2009 року. –К.:Національний банк України, 2009. – С. 79.
4. Платіжний баланс і зовнішній борг України. III квартал 2010 року. –К.:Національний банк України, 2011. – С. 67.
5. Зовнішня торгівля України товарами і послугами у 2008 році. Т.1: стат. зб. / Держкомстат України, 2009. – С. 60.
6. Зовнішня торгівля України товарами за 2010 рік. Експрес-випуск. Держкомстат України, 15.02.2011. – № 25. – С. 8.
7. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / [Жаліло Я.А., Бабанін О.С., Белінська Я.В. та ін.]; за заг. ред. Я.А.Жаліло. – К.: НІСД, 2009. – С. 17, 32.
8. Стан зовнішньоторговельного балансу України за 2009 рік. Експрес-випуск. Держкомстат України, 15.02.2010. – № 28.
9. Макогон Ю. Стратегія вихода економіки України из кризиса / Ю. Макогон // Економіст. – 2009. – № 6. – С. 30.
10. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / [О.М.Алимов, А.І.Даниленко, В.М.Трегобчук та ін.]. – К. : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – С. 487.
11. Береславська О. І. Валютний курс і зовнішня торгівля: теоретичні й імперичні аспекти взаємозв'язку / О.І.Береславська // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 76.
12. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В.Геєць // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 21–23.

УДК 338.43:334.7.009.12 (477)

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*Резніченко Д.В., аспірант
Науковий керівник – д.е.н., в.о. професора Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет*

Summary. *The article investigates the current state of competitiveness of agrarian sector of Ukraine in the world market, and the basic directions of increasing competitiveness in a deepening of integration processes.*

Анотація. *В статті досліджено сучасний стан конкурентоспроможності аграрного сектора України на світовому ринку та окреслено основні напрями підвищення конкурентоспроможності в умовах поглиблення інтеграційних процесів.*

Актуальність проблеми. Найбільш впливовим явищем сучасної світової економіки є процес її економічної інтеграції та глобалізації. З огляду на значний ресурсний потенціал, вигідне геополітичне положення України, з одного боку, та зростаючий рівень конкуренції на зовнішніх ринках, з другого, значного значення для забезпечення продовольчої безпеки нашої держави набуває стратегія інтеграції до світового економічного простору, насамперед до Європейського Союзу (ЄС).

Прагнення нашої держави інтегруватись до ЄС актуалізує проблему забезпечення сталого та екологічнобезпечного соціально-економічного розвитку стратегічної складової національного господарства України – аграрного сектора. Ключовим елементом впровадження концепції сталого розвитку в аграрному секторі є становлення високопродуктивного та конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва, здатного забезпечити як власну продовольчу безпеку України, так і її достойне місце у глобальній системі продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вітчизняної економічної науки проблема інтеграції України до ЄС загалом, а також її аграрного сектора зокрема, є відносно новою. Проблематика партнерства з Євросоюзом і ряд питань теоретичного та прикладного змісту знайшли відображення в працях В. Андрійчука, О. Білоруса, Гальчинського, В. Геєця, В. Губенка, С. Цем'яненка, А. Мокія, А. Гулянцева, П. Саблука, А. Філіпенка та ін., в яких розглядаються умови міжнародної економічної інтеграції України до ЄС і загальні питання сучасної глобалізації в господарській сфері. Проте сучасні умови розвитку АПК України вимагають поглиблених досліджень

процесу інтеграції аграрного сектора економіки до європейського простору, особливо в контексті забезпечення високого рівня його конкурентоспроможності, зважаючи на виклики, які постають перед аграрними підприємствами.

Мета дослідження. Дослідити сучасний стан конкурентоспроможності аграрного сектора України на світовому ринку, обґрунтувати основні напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора в умовах поглиблення інтеграційних процесів.

Основні результати дослідження. Міжнародні господарські зв'язки є найважливішим інструментом перерозподілу ресурсів і підвищення ефективності виробництва в умовах активізації інтеграційних процесів. Істотне поліпшення ринкового середовища пов'язане з реалізацією заходів із всебічного залучення аграрного сектора економіки України в світогосподарську систему. Сільськогосподарська продукція займає значну частку у зовнішній торгівлі України, впевнено посідаючи високі місця серед інших товарних груп. Протягом останніх років становила в середньому 10-11%. Сільське господарство на сьогодні залишається єдиною галуззю економіки України, яка має позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Слід зазначити, що незважаючи на вплив міжнародної фінансової кризи на економіку країни та скорочення обсягів експорту у 2009 р. на 17%, Україна залишається важливим світовим експортером багатьох видів сільськогосподарської продукції, займаючи перше місце по експорту насіння соняшнику, олії та ячменю, друге по експорту ріпаку та п'яте по експорту зерна [1].

За останні роки, особливо після вступу України до СОТ, спостерігається тенденція диверсифікації зовнішніх ринків, здебільшого, за рахунок зменшення постачання товарів на традиційні ринки збуту (СНД та ЄС) та суттєвого зростання частки експорту до Азійських країн (25,6% від загального експорту сільськогосподарської продукції у 2008 р. та 34,3% за 2009 р.), що свідчить про значну фінансову спроможність цього ринку та конкурентоспроможність української продукції. Аналіз географічної структури експорту свідчить, що в цілому по всіх товарних групах 1-24 УКТЗЕД найбільша частина експорту припадає на країни Азії – 34%, СНД – 28%, ЄС – 23% та Африканські країни – 13%. Географічна структура імпорту продукції агропромислового комплексу України представлена таким чином: країни ЄС – 38%, країни Азії – 17,7%, країни СНД – 16%, США – 6,2%, країни Африки – 4,3% [1]. Відтак, керуючись евристичним способом інтерпретації принципу порівняльних переваг виробництва у різних країнах, можемо припустити, що Україна має певні конкурентні переваги в світовому виробництві сільськогосподарської продукції і широкі можливості для забезпечення внутрішніх потреб у продовольстві, адже країна, що має порівняльні переваги щодо визначених видів продукції, спеціалізуватиметься на їх виробництві та експорті. І навпаки, вона не спеціалізуватиметься на виробництві тих товарів, щодо яких таких переваг немає. Подібні товари цювину імпортуватимуться для задоволення потреб вітчизняних споживачів. Таким чином, наявність експорту сільськогосподарської продукції свідчить про наявність порівняльних переваг для найбільш експортованих видів продукції, а наявність імпорту – про їх відсутність [2]. Проте дане твердження є надто абстрактним і не враховує того, що більшість сільськогосподарської продукції українського виробництва реалізується на ринках, де основною її конкурентною перевагою є низька ціна, що зумовлено не надто високими показниками якості вітчизняної продукції. Звичайно ці ринки є важливими для України але інтеграційний вектор, відповідно до парадигми зовнішньої політики України, спрямований на інтеграцію з країнами ЄС та розширення торгівельних відносин з країнами СНД. А на цих ринках сільськогосподарська продукція українського походження не завжди має сильні конкурентні переваги, про що свідчать: низька ефективність цієї галузі порівняно з іншими країнами; невідповідність структури українського експорту попиту країн ЄС на сільськогосподарську продукцію; невелика частка підприємств, сертифікованих згідно з міжнародними стандартами.

Проведена Н. Мішеніною та І. Марехою оцінка глобальної конкурентоспроможності окремих видів продукції аграрного сектора України на підставі розрахунку індексу фактичних порівняльних переваг (рис. 1), дозволяє стверджувати, що найбільш конкурентоспроможними на світовому ринку є зерні, основних товарів експортної спеціалізації агропродовольчого комплексу України та рівним фактичних порівняльних переваг є зерно (1,99), зернобобові (0,8) і олія (1,67), інші види продукції мають певну конкурентоспроможність або й взагалі не витримують конкуренції.

Умови збереження існуючого низького рівня конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на європейському ринку зростає певне число викликів, таких як наступна тенденція: 1) виробники аграрної продукції недоотримуватимуть доходи, що призведе до зменшення соціально-економічних умов у сільській місцевості; 2) падіння частотини позитивних впливів зовнішньої торгівлі України загалом та по сільськогосподарській продукції, зокрема; 3) збільшення частки імпортованої продукції у сукупному споживанні продукції харчування в Україні [4].

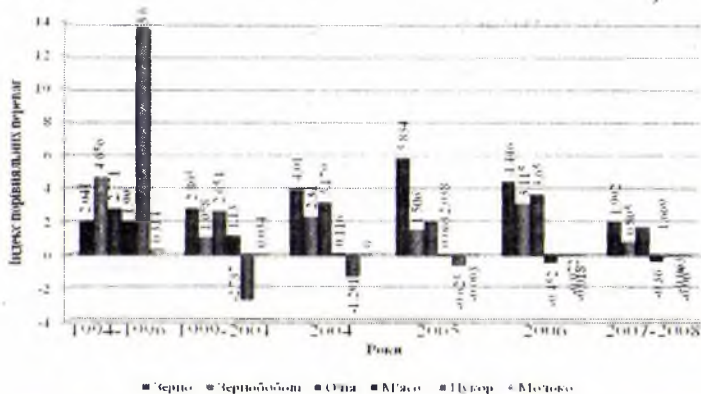

Рис. 1. Оцінка міжнародних конкурентних переваг продукції аграрного сектора України [3]

Ця проблема актуалізується з огляду на прагнення України приєднатися до зони вільної торгівлі з ЄС, що призведе до перетворення вітчизняного ринку на ринок збуту європейського продовольства і продукції сільського господарства, що в свою чергу, зумовить поглиблення кризи в АПК і розвитку сільських територій та створить загрозу продовольчій безпеці держави.

З урахуванням існуючих проблем, а також позитивного зарубіжного досвіду, видається доцільною реалізація заходів у контексті підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на світовому ринку за такими основними напрямками:

- 1) гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно з міжнародними стандартами;
- 2) запровадження на території України спеціальної програми з сільського господарства та розвитку села (SAPARD), яка дозволить гармонізувати українські стандарти до вимог ЄС з меншими затратами з державного бюджету;
- 3) збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції через:

- сприяння (у тому числі фінансове) розробці і впровадженню систем управління якістю на основі принципів ISO 9000 та системи управління безпекою харчових продуктів (HASSP), а також системи зхорони довкілля на основі принципів ISO 14000;

- покращення репутації України на міжнародному ринку продовольства як країни-виробника екологічно чистих і безпечних продуктів. Для цього слід розробити та реалізувати державну програму просування українських агропромислових товарів, сільськогосподарської продукції і продовольства на зовнішні ринки, включаючи країн-учасниць СOT та ЄС. Головним елементом рекламних програм повинно бути підсилення конкурентних переваг української сільськогосподарської продукції, насамперед її якості, гігієни, безпечності, харчових цінностей, зручності упаковки і маркування. Неабияке значення матимуть принципи екологічної чистоти та уманного ставлення до тварин, покладені в основу вироблення таких товарів;

- створення Державної агенції міжнародного маркетингу аграрної продукції при Міністерстві аграрної політики та продовольства України, у функції якої входило би стратегічне та поточне дослідження кон'юнктури зовнішніх ринків, організація міжнародного маркетингу; пошук зарубіжних партнерів для співробітництва, консультації у сфері ЗЕД, співробітництво з міжнародними фондовими біржами, організація міжнародних виставок, ярмарок, семінарів в Україні та сприяння участі вітчизняних суб'єктів господарювання у таких заходах за кордоном;

- заборона адміністративного втручання у регулювання зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, натомість збільшення державних стратегічних запасів окремих продовольчих товарів для реалізації державних інтервенцій, а відтак послаблення цінових коливань та унеможливлення спекуляцій на внутрішньому ринку;

- збільшення обсягів державного фінансування наукових розробок у сфері біотехнологій, генетики, селекції, шлюбної діяльності, з метою покращення вхідних факторів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції;

3) налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку;

4) налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами через:

- запровадження грантових програм у вищих навчальних закладах з метою підтримки університетських досліджень, спрямованих на вирішення проблем галузі АПК, підтримка молодих науковців;

- фінансування з державного бюджету наукових досліджень, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для виробничої і соціальної сфери села, інформаційно-консультаційного обслуговування;

5) використання позитивного світового досвіду щодо регулювання ринку аграрної продукції у напрямі зміцнення конкурентоспроможності АПК [4].

Висновок. Україна активно інтегрується у світовий економічний простір, тому підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору набуває особливої актуальності. Встановлено, що значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності такі чинники, як: низький рівень розвитку вітчизняної фінансово-кредитної системи; нерозвиненість інфраструктури АПК; подолання гармонізація українських стандартів якості з міжнародними; недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок.

З урахуванням існуючих проблем видається доцільною реалізація заходів щодо підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора за такими основними напрямками, як: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно міжнародних стандартів; налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку; посилення кооперації господарств населення виробників сільськогосподарської продукції; налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами.

Література:

1. Експрес випуск «Стан зовнішньоекономічної діяльності в сфері АПК в 2009 році» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Шнирков О.І. Конкуренція в економічних взаємовідносинах країн Східної Європи / О.І. Шнирков. - К.: ВГЦ «Київський університет», 2000. - 209 с.

3. Мішеніна Н. Стратегії інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України / Н. Мішеніна, І. Мареха // Економіст. - 2011. - № 1. - С. 33-38

4. Федоришин Н.Ю. Напрями посилення конкурентоспроможності АПК України на Європейському продовольчому ринку в умовах розширення зони вільної торгівлі / Н.Ю. Федоришин, Г.Я. Антонюк // Національний інститут стратегічних досліджень. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://niss.lviv.ua/analytics/88.htm>

УДК 339.13

ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ПРОДУКЦІЇ

Рябенко Г.М.

к.е.н., в.о. доцента кафедри фінансів

Миколаївський державний аграрний університет

Summary. *The general theoretic aspects of competitiveness of enterprises and their products are considered, intercommunication and differences are certain between these categories.*

Анотація. *Розглянуто загальнотеоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємств та їх продукції, визначено взаємозв'язок та відмінності між цими категоріями.*

Постановка проблеми. Конкуренція виступає основним елементом господарського механізму у ринковій економіці за умов приватної власності, свободи вибору, ініціативності й підприємництва. Ринковий сприяє раціональному розподілу ресурсів через механізм конкуренції, впливає на обсяг і структуру виробництва та споживання, оздоровлює економіку шляхом звільнення її від неконкурентоспроможних підприємств і продукції, а ринкові ціни виступають носіями економічної

інформації, повідомляючи про наявність чи відсутність товарів, їхню кількість, якість, витрати виробництва та корисність для споживачів.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми, пов'язані з конкуренцією та конкурентоспроможністю знайшли всебічне вивчення у працях вчених-економістів зарубіжних - Брю С.Л., Кейнса Дж., Котлера Ф., Макковелла К.Р., Сміта А., Томпсона А.А., Портера М.Е., Рікарда Д., Робінзона Дж., Шумпетера Й., Хайека Ф.А та інших, російських - Азосва Г.Л., Задоя А.А., Кулетпової А.Б., Магомедова Ш.Ш., Фатхутдінова Р.А., Юданова А.Ю. та інших, а також українських - Башнянина Г.І., Гаркавенка С.С., Гудзинського О.Д., Должанського І.З., Загорної Т.О., Кардаш В.Я., Крамаренка В.І., Холода В.І., Лазура П.Ю., Медведєва В.С. та ін.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження загальнотеоретичних аспектів конкурентоспроможності підприємств та їх продукції.

Основний зміст. У ринковій системі господарювання поняття "конкурентоспроможність" - одне з головних, оскільки в ній знаходять своє відображення економічні, науково-технічні, виробничі, організаційно-управлінські, маркетингові та інші можливості окремого підприємства, галузі чи країни в цілому.

Конкурентоспроможність є ринковою категорією, тому її об'єктом може бути продукція, підприємство, галузь, країна, а суб'єктом - працівники підприємства, товаровиробники, які покращують якість товару, послуг, умови виробництва, імідж підприємства. Конкурентоспроможність застосовується на різних рівнях (регіональному, національному, світовому), а також по відношенню як до видів продукції, так і підприємств, галузей, національних економік.

Проведений аналіз свідчить, що науковці не відпрацювали єдиного визначення конкурентоспроможності товару, проте спільним у визначеннях є те, що конкурентоспроможність продукції проявляється у момент реалізації товару на ринку, ступінь конкурентоспроможності товару визначається споживачем, який купуючи продукцію, з найбільшим ефектом задовольняє конкретну потребу порівняно з іншими товарами.

Споживач, порівнюючи товари, що здатні задовольняти одну й ту саму потребу, враховує їх конкретні споживчі властивості, з'ясовує ступінь відповідності продукції своїй потребі, тобто вимірює доступними для нього способами рівень споживчого ефекту кожного з товарів і порівнює ці ефекти.

Бажаючи придбати продукцію, яка найбільшою мірою відповідає потребам (тобто товар з найвищим споживчим ефектом), споживач не може абстрагуватися від розміру своїх витрат, що будуть пов'язані з цим товаром. Покупець прагне домогтися оптимального співвідношення між рівнем споживчих властивостей товару та своїми витратами, тобто отримати у розрахунку на одиницю витрат максимум споживчого ефекту. Товар і є найбільш конкурентоспроможним, у якого це співвідношення найбільше порівняно з товарами-аналогами. Таким чином, щоб визначити конкурентоспроможність товару, необхідно врахувати витрати споживача, а не просто порівняти товари за ступенем їх відповідності конкретній потребі.

Порівнюючи споживчі властивості товару, споживачу всерівно за рахунок яких коштів і за якого рівня витрат товаровиробника створено цей товар. Крім того, споживача не цікавить і структура продажної ціни товару, він і не в змозі отримати відомості про її склад. Так як споживача цікавить не сама продукція, а її здатність з найбільшим ефектом задовольняти конкретну потребу порівняно з іншими товарами, то для покупця продажна ціна є одним із головних параметрів, що зумовлюють ефект, а отже, конкурентоспроможність товару, який він купує.

Зведення ціни до рівня одного з показників, що визначають в очах покупця конкурентоспроможність товару, у жодному разі не знижує її важливості для вибору конкретного товару на ринку. Звідси випливає, що конкурентоспроможність є відносним показником, оскільки її можна визначити лише порівнянням товарів. За сутністю конкурентоспроможність є характеристикою товару, що відбиває його відмінність за рівнем задоволення конкретної суспільної потреби від товару-конкурента.

Конкурентоспроможність товару та конкурентоспроможність підприємства тісно пов'язані між собою, так як підприємство не може бути конкурентоспроможним, якщо його товар не користується попитом. Проте конкурентоспроможність товару не завжди сприяє конкурентоспроможності підприємства, відповідно не всі підприємства галузі можуть бути конкурентоспроможними, так як і не всі галузі країни можуть забезпечувати її стійкі позиції на зовнішньому ринку.

Шерн'ова З.Є. та Оборська С.В. під конкурентоспроможністю підприємства розуміють рівень його компетенції стосовно інших підприємств-конкурентів у напромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його складових: технології ресурсів, менеджменту (особливо -

стратегічного початкового планування), навичок і знань персоналу тощо, що знаходить виявлення у таких результативних показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність тощо [3, с.67].

Місювич М.А. зазначає, що конкурентоспроможність підприємства характеризується можливістю забезпечувати випуск і реалізацію продукції, яка за своїми цінновими та неціновими факторами переважає, ніж продукція підприємств-конкурентів, використовуючи конкурентні переваги й потенційні можливості для забезпечення конкурентоспроможності продукції у майбутньому при зміні ринкової ситуації та попиту споживачів [1, с. 127].

Багато фахівців пов'язують конкурентоспроможність із здатністю підприємства (галузі) зайняти певну частку на регіональному, внутрішньому та міжнародному ринках. Проте досить часто підприємства, які займають значну частку ринку, менш прибуткові, ніж підприємства-конкуренти, які займають незначну долю ринку.

Як індикатор того, на скільки ефективно підприємство задовольняє потреби споживача порівняно з іншими підприємствами, які пропонують аналогічний товар, розглядає конкурентоспроможність Стивенсон В. Дж. [2, с. 305], зазначаючи, що підприємства конкурують між собою різними методами. Основними з них є ціни, якість, специфічні особливості товарів, виробнича та сервісна направленість, строки виконання певних операцій.

Таким чином, розглянувши категорії конкурентоспроможності товару і підприємства слід зазначити, що вони перебувають у тісному зв'язку, але мають суттєві відмінності: по-перше, конкурентоспроможність продукції оцінюється за певний період часу, який відповідає життєвому циклу товару, а в основі оцінки конкурентоспроможності підприємства є період функціонування підприємства. По-друге, конкурентоспроможність товару досліджується стосовно до кожного її виду, а при оцінці конкурентоспроможності підприємства враховують весь асортимент продукції, що випускається.

Конкурентоспроможність підприємства за соєю структурою значно складніша конкурентоспроможності товару, так як її об'єктом висупає вся виробничо-економічна діяльність підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства формується з ряду переваг за відповідними показниками підприємств-конкурентів. Конкурентна перевага може бути зовнішньою і внутрішньою. Зовнішня конкурентна перевага базується на відмінних якостях товару, що створює цінність для покупця. Вони збільшують "ринкову силу" підприємства так, що може примусити ринок прийняти більш високу ціну продажу порівняно з конкурентами. Внутрішня конкурентна перевага - це перевага підприємства стосовно витрат чи управління, яка створює цінність товаровиробника, дозволяє знизити собівартість, більшою мірою, ніж пріоритетний конкурент.

Результатом конкурентної переваги є низька собівартість продукції, висока міра диференціації товарів, оптимальне сегментування ринку, впровадження нововведень, швидке реагування на потреби ринку, а також вищий рівень продуктивності праці й кваліфікації виробничого, технічного, комерційного персоналу, якість продукції, управлінська майстерність, стратегічне мислення на різних рівнях управління, що відображаються в економічному зростанні.

Сільськогосподарським підприємствам важко набувати зовнішніх конкурентних переваг, оскільки для виробництва специфічної сільськогосподарської продукції потрібні специфічні сорти сільськогосподарських культур, специфічні технології виробництва тощо, що потребує великих витрат і, в результаті, є доступним лише фінансово-стійким виробникам. Зовнішні конкурентні переваги в основному створюють підприємства-переробники сільськогосподарської продукції шляхом випуску широкого асортименту продукції, вдосконалення її якісних параметрів, постійним широким новинкам. Внутрішні конкурентні переваги можуть встановлювати підприємства I і II і III сфер АПК. Одним із засобів зниження витрат виробників і підвищення ефективності управління є інтеграційні об'єднання виробників сільськогосподарської продукції, її переробників, постачальників матеріально-технічних засобів, фінансових, торговельних та наукових установ.

На сьогодні сільськогосподарські підприємства не мають потужного економічного потенціалу, не завжди конкурентоспроможні, потребують реформування виробничих відносин, розширення відділів діяльності. Для забезпечення конкурентоспроможності та поліпшення якісних характеристик сільськогосподарської продукції необхідно: 1) удосконалити систему техніко-технологічних та агрологічних заходів виробництва продукції та її збуту; 2) впроваджувати у виробництво нові спеціалізовані технології вирощування, транспортування, зберігання, переробки й реалізації продукції; 3) здійснювати належний контроль за якістю продукції на всіх етапах її виробництва та збуту; 4) сприяти удосконаленню у виробництві нові високоякісні сорти й гібриди сільськогосподарських культур та високопродуктивні породи тварин та птиці.

Одним із найважливіших напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції є її

цінова перевага, для забезпечення якої собівартість, як базова величина ціни, повинна формуватися за низьковитратним принципом, що досягається за рахунок удосконалення галузевої структури суб'єктів господарювання, науково обґрунтованої спеціалізації та концентрації виробництва, підвищення продуктивності праці, ефективним використанням ресурсів і виробничого потенціалу й урахуванням вимог ринку.

Для формування конкурентних переваг товаровиробника враховують вплив зовнішнього конкурентного середовища, вивчають ринок і потреби покупців.

Конкуренція через систему ринкових відносин та цінового механізму координує виробництво матеріальних благ, але в сільськогосподарському виробництві така конкуренція не здійснюється, оскільки держава не займається регулюванням цін, кредитуванням і дотуванням сільських товаровиробників, як це робиться в усіх цивілізованих країнах.

Зростання в нашій країні неплатоспроможності підприємницьких структур і населення, втрата мотивації праці щодо виробництва високоякісної продукції, підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва стали наслідком зниження рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Для усунення цього та з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції необхідно відпрацювати фінансово-кредитну, податкову й цінову політику в агропромисловому виробництві, стимулювати розвиток підприємств з різними формами власності та господарювання, розвинути ринкову інфраструктуру, підвищити ефективність роботи маркетингових і менеджментських служб, забезпечити товаровиробників достовірною ринковою інформацією та рекламою, удосконалити антимонопольне законодавство стосовно формування ринкових відносин і розвитку конкуренції в агропромисловому комплексі країни.

Висновки. Таким чином, розглянувши категорії конкурентоспроможності товару і підприємства слід зазначити, що вони перебувають у тісному зв'язку, конкурентоспроможність товару та конкурентоспроможність підприємства тісно пов'язані між собою, так як підприємство не може бути конкурентоспроможним, якщо його товар не користується попитом. Проте конкурентоспроможність товару не завжди сприяє конкурентоспроможності підприємства, відповідно не всі підприємства галузі можуть бути конкурентоспроможними, так як і не всі галузі країни можуть забезпечувати їй стійкі позиції на зовнішньому ринку.

Конкурентоспроможність товару і підприємства мають суттєві відмінності: по-перше, конкурентоспроможність продукції оцінюється за певний період часу, який відповідає життєвому циклу товару, а в основі оцінки конкурентоспроможності підприємства є період функціонування підприємства. По-друге, конкурентоспроможність товару досліджується стосовно до кожного її виду, а при оцінці конкурентоспроможності підприємства враховують весь асортимент продукції, що випускається. Конкурентоспроможність підприємства за соєю структурою значно складніше конкурентоспроможності товару, так як її об'єктом виступає вся виробничо-економічна діяльність підприємства.

Література:

1. Місевич М.А. Потенційна (ресурсна) конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств Житомирської області / М.А. Місевич // Економіка АПК. - 2007. - № 3. - С.127.
2. Стивенсон Вильям Дж. Управление производством/ [пер с англ под общ ред. Ю.В. Шленова]. - М.: ООО «Издательство «Лаборатория базовых знаний», ЗАО «Издательство ВИНОМ», 1998. - 928 с.
3. Шерньова З.Є. Стратегічне управління : навч. - метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни / З.Є. Шерньова, С.В. Оборська. - К.: КНЕУ, 2001, - С.67.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

УДК 336

ФОРМИРОВАНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОЙ СИСТЕМЫ

Аверьянова С. Ю., группы 32-ФК
Научный руководитель - Бондаренко О.С.,
ассистент кафедры «Финансы и кредит»
РВУЗ «Крымский гуманитарный университет» (г. Ялта)
Институт Экономики и управления

Summary. *With the proclamation of political and economic independence of Ukraine was a question of creating a national financial and credit system. The fact that the financial and credit system, which functioned in Ukraine at the time, expressed the economic relations of the former Soviet political and economic system, and their central institutions were outside the Ukrainian state.*

Анотация. *С провозглашением политической и экономической независимости Украины встал вопрос о создании национальной финансово-кредитной системы. Дело в том, что финансовая и кредитная системы, которые функционировали в Украине на то время, выражали экономические отношения бывшей советской политической и хозяйственной системы, а их центральные учреждения находились за границами украинского государства.*

Финансы - это экономическая категория, отражающая экономические отношения в процессе создания и использования фондов денежных средств. Финансы являются неминуемым атрибутом, как организации предпринимательской деятельности, так и государства. Необходимость финансов обусловлена объективностью товарного производства, действием законов производства и законов обмена, национальными интересами государства и общества. В пределах общества и государства финансы, как и экономическая система в целом, приобретают национальные признаки. Они выражают совокупность национальных отношений, с помощью которых осуществляют распределение валового общественного продукта и национального дохода для образования и использования денежных фондов на расширенное воссоздание сферы производства, социальной инфраструктуры и подъема уровня жизни людей.

Финансы являются основой формирования и действия экономического и социального механизма, т.е. механизма функционирования производства и социального развития.

С помощью финансов происходит процесс «соединения» рабочей силы, средств труда и предметов труда в единый производственный механизм, в котором реализуются экономические стимулы и интересы человека, коллектива и государства, создаются материальные предпосылки удовлетворения социальных потребностей общества. Становление рыночной экономики и повышение ее эффективности невозможно без использования и дальнейшего совершенствования кредитных отношений.

Кредитная система это совокупность банков и других кредитно-финансовых институтов, действующих на рынке ссудных капиталов и осуществляющих аккумуляцию и мобилизацию денежного капитала. Составляющими кредитной системы являются:

- совокупность кредитно-расчетных отношений, форм и методов кредитования;
- система кредитно-финансовых институтов.

Кредитная система как совокупность кредитно-финансовых институтов аккумулирует свободные денежные капиталы, доходы и сбережения различных слоев населения и предоставляет их в ссуду фирмам, правительству и частным лицам.

Основой кредитной системы исторически являются банки. Первые предшественники современных банков возникли во Флоренции и Венеции (1587 г.) на основе меняльного дела обмена денег разных городов и стран. Главными операциями банков были прием денежных вкладов и безналичные расчеты. Позднее по такому принципу возникли банки в Амстердаме (1609 г) и Гамбурге (1618 г.). Последние специализировались на обслуживании торговли, и такая важная функция как выпуск кредитных денег у них не была развита.

Итак, кредитно-финансовые институты подразделяются на: